

JANINA CZYSZKOWSKA
Instytut Ekonomiki Rolnej
Warszawa

PRZYCZYNEK DO BADAŃ NAD RENTĄ GRUNTOWĄ W SPÓŁDZIELNIACH PRODUKCYJNYCH

(II)

Analizowane w pierwszej części artykułu¹ powiązanie między jakością gruntów a osiąganymi dochodami z całego gospodarstwa spółdzielczego wykazały znaczny stopień zależności, jednakże nie mogły stanowić bezpośredniej podstawy do oceny wysokości renty gruntowej. Dochód z całego gospodarstwa uzależniony jest nie tylko od warunków glebowych, lecz także od sposobu przetwarzania produktów roślinnych w hodowli, od struktury produkcji itp. Natomiast renta gruntowa powstaje z tytułu ziemi, a zatem wysokość jej zależy nie tyle od wyników z całego gospodarstwa ile od wydajności ziemi, czyli od wyników w produkcji roślinnej. Ustalenie proporcji między dochodami produkcji roślinnej z poszczególnych użytków i poszczególnych klas gleb może ułatwić określenie wysokości renty gruntowej. Obliczenie takie ma jednak charakter bardziej teoretyczny od obliczeń dla całego gospodarstwa, gdyż dotyczy wyizolowanego jednak działu produkcji, a trudno jest określić jak daleko sięga wpływ warunków glebowych na inne działy produkcji. Zdając sobie sprawę z teoretyczności tych obliczeń, podejmujemy je jako jedną z części badań.

Obliczenia wyników produkcji roślinnej dokonano dla 49 spółdzielni produkcyjnych, które podały szczegółowe dane o zasiewach i zbiorach w poszczególnych klasach gruntów ornych.

W poszczególnych rejonach mamy następujące liczby zbadanych spółdzielni: rejon I (poznański) — 14 spółdzielni; rejon II (południowo-wschodni) — 16 spółdzielni; rejon III centralny (warszawsko-łódzki) — 19 spółdzielni.

Jest to zbyt mała reprezentacja, ażeby można było uogólniać wyniki dla poszczególnych rejonów. Dlatego też prawidłowości będziemy rozpatrywali przede wszystkim na całym materiale, a tylko przy pewnych zagadnieniach, szczególnie jaskrawo różniących rejony między sobą, uwzględniamy podział na rejony.

Dochód z produkcji roślinnej obliczono częściowo na podstawie konkretnych danych liczbowych z ankiet (zasiewy i zbiory na gruntach

¹ J. Czyszkowska. Wpływ jakości gruntów na dochody spółdzielni produkcyjnych. Zagadnienia Ekonomiki Rolnej nr 3/59.

poszczególnych klas), częściowo zaś na podstawie szacunków (nakłady materiałowo-pieniężne i nakłady pracy). Dane o nakładach na poszczególne rośliny przyjęto na podstawie opracowań Z. Grochowskiego¹. Nakłady materiałowo-pieniężne na 1 ha uprawy danej rośliny są stosunkowo mniej zróżnicowane w spółdzielniach danego rejonu, niż nakłady pracy, które w większym stopniu zależą od wysokości plonu. Dla oceny nakładów na 1 ha poszczególnych roślin przyjmujemy w naszych obliczeniach przeciętną dla rejonu wysokość nakładów materiałowo-pieniężnych, a nakłady pracy zróżnicowane w zależności od wysokości plonu. Dla przykładu podajemy w tabeli 1 nakłady na 1 ha uprawy buraka cukrowego.

Tabela 1

Nakłady na 1 ha uprawy buraka cukrowego przyjęte do obliczeń
(w złotych)

Plon q/ha	Rejon I			Rejon II			Rejon III		
	mater. pienięż.	pracy	ogółem	mater. pienięż.	pracy	ogółem	mater. pienięż.	pracy	ogółem
do 200	3000	3100	6100	3400	3800	7200	3600	4000	7600
200—300	3200	4300	7500	3600	4200	7800	3800	4400	8200
ponad 300	3400	6200	9600	3800	6000	9800	4000	5800	9800

Na podstawie struktury zasiewów, plonów oraz nakładów na poszczególne rośliny obliczyliśmy dla poszczególnych klas gruntów ornych produkcję globalną, produkcję czystą oraz dochód czysty (umowny). Obliczenie analogicznych wskaźników dla użytków zielonych musieliśmy nieco uprościć ze względu na mniej dokładne dane. Z braku danych o wydajności łąk i pastwisk w poszczególnych klasach gruntów, przyjęliśmy dla łąk podział na 2 grupy: a) łąki dobre (na poziomie klasy I, II i III) oraz b) łąki słabe (na poziomie klasy IV, V, VI). Pastwiska w całości bez podziału na grupy. Nakłady na użytki zielone przyjęliśmy wg zbadanych przez Z. Grochowskiego spółdzielni poszczególnych rejonów.

W każdej spółdzielni dla każdej klasy gruntów obliczyliśmy wartość produkcji globalnej (wg cen jednolitych), a następnie średnią dla każdej klasy gruntów całej zbiorowości. Podobnie obliczyliśmy średnie nakłady.

Zależność między jakością gruntów a wynikami produkcji roślinnej jest bardzo duża. Wysokość współczynnika korelacji dla produkcji czystej wynosi 0,96, a dla dochodu czystego 0,93. Podobnie bardzo duża zależność istnieje między jakością gruntów a nakładami na produkcję roślinną, oraz nakładami a produkcją. Współczynnik korelacji między nakładami a produkcją czystą wynosił 0,864.

Obliczony dla każdej klasy gruntów dochód czysty pozwala na dalsze obliczenie zmierzające do określenia wysokości renty gruntowej. Dochód

¹ Z. Grochowski. Plony a koszty własne w spółdzielniach produkcyjnych. Zagadnienia Ekonomiki Rolnej Nr 5/58. (Badane przez Z. Grochowskiego 15 spółdzielni w 3 województwach odpowiadają mniej więcej rozmieszczeniom naszych rejonów i wchodzą w skład badanych spółdzielni).

Tabela 2

Globalna produkcja roślinna, produkcja czysta i dochód czysty z produkcji roślinnej w poszczególnych klasach
(w złotych na 1 ha)

Rodzaj użytków i klasa	Produkcja globalna	Nakłady materiał. pieniężne	Produkcja czysta	Nakłady pracy	Dochód czysty
Grunty orne					
kl. I	11 992	3 962	8 030	4 500	3 530
„ II	8 438	2 825	5 613	2 568	3 045
„ III	6 960	2 533	4 427	1 949	2 478
„ IV	5 031	2 267	2 764	1 612	1 152
„ V	3 503	1 989	1 514	1 112	402
„ VI	2 602	1 587	1 015	802	213
Łąki					
dobre	3 184	793	2 391	593	1 798
słabe	2 473	770	1 703	520	1 183
Państwiska	1 540	300	1 240	395	845

czysty gospodarstwa stanowi różnica między wartością produkcji i poniesionymi kosztami, do których w konkretnych naszych obliczeniach zaliczona została umowna opłata pracy. Dochód czysty mieści w sobie oprocentowanie środków produkcji, rentę gruntową oraz zysk. Ponieważ rozgraniczenie dwóch ostatnich kategorii jest prawie niemożliwe, w dalszych rozważaniach wprowadzamy podział dochodu czystego tylko na oprocentowanie środków produkcji oraz rentę gruntową, licząc się z tym, że renta może zawierać również zysk przedsiębiorstwa. Renta gruntowa osiągnięta przez gospodarstwo ulega z kolei dalszemu podziałowi na część realizowaną przez państwo (podatek gruntowy oraz inne świadczenia) oraz część przeznaczoną na wewnętrzne potrzeby gospodarstwa. Podział dochodu czystego dla ustalenia wysokości renty gruntowej oraz jej podział między państwo i spółdzielnię wymaga obliczeń, z konieczności dość umownych.

Ponieważ obliczenia dotyczą tylko produkcji roślinnej, dlatego do ustalenia wysokości oprocentowania środków produkcji przyjęliśmy tylko tę ich część, która jest związana bezpośrednio z produkcją roślinną, a mianowicie całkowitą wartość inwentarza martwego oraz wartość $\frac{1}{3}$ budynków, przyjmując szacunkowo, że około $\frac{2}{3}$ budynków związanych jest z hodowlą. Od tak ustalonej wartości środków produkcji przyjęto oprocentowanie w wysokości 4% (stopa procentowa stosowana przez Bank Rolny dla pożyczek inwestycyjnych). Za podstawę do zróżnicowania wysokości oprocentowania w zależności od klasy gruntów przyjęliśmy proporcję nakładów materiałowo-pięniężnych. Świadczeniami na rzecz państwa w postaci podatku gruntowego i dostaw obowiązkowych obciążyliśmy całkowicie produkcję roślinną, ponieważ obciążenia dotyczą każdego hektara ziemi bez względu na to czy gospodarstwo prowadzi inne działy produkcji poza produkcją roślinną, czy nie.

Wymiar podatku gruntowego dla każdej spółdzielni przyjęliśmy na podstawie ankiet, a zróżnicowanie w poszczególnych klasach gruntów na

podstawie danych o klasyfikacji i proporcjach ustalonych w hektarach przeliczeniowych.

Dla obliczenia świadczeń z tytułu dostaw obowiązkowych przyjęto średnią z poszczególnych norm powiatowych, zróżnicowaną w poszczególnych klasach gruntów wg proporcji w hektarach przeliczeniowych oraz różnicy cen między przyjętymi do obliczeń cenami jednolitymi, a cenami dostaw obowiązkowych. Różnica cen dla poszczególnych produktów była następująca: zboża — 110 zł (230—120), ziemniaki — 52 zł (70—18), żywiec wołowy — 4 zł (7—3) i żywiec wieprzowy — 10 zł (16—6,2).

Tabela 3

Podział dochodu czystego z produkcji roślinnej w złotych

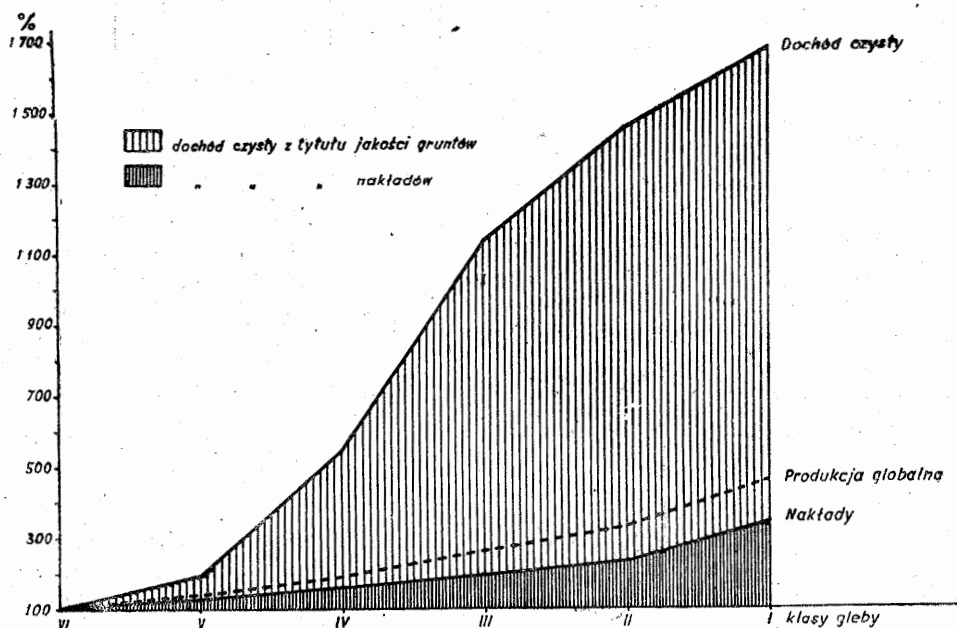
Rodzaj użytków i klasa	Dochód czysty na 1 ha	Oprocentowanie środków produkcji	Renta gruntowa	Świadczenia na rzecz państwa			Nadwyżka na potrzeby gospodarstw
				podatek gruntowy	różnica w cenach dostaw obowiąz.	świadczenia razem	
Grunty orne							
kl. I	3 530	332	3 198	390	380	770	2 428
„ II	3 045	255	2 790	250	350	600	2 190
„ III	2 478	196	2 282	185	305	490	1 792
„ IV	1 152	180	972	120	280	400	572
„ V	402	111	291	65	250	315	—24
„ VI	213	88	125	45	220	265	—140
Łąki dobre	1 798	120	1 678	98	93	191	1 487
słabe	1 183	95	1 088	63	93	156	932
Pastwiska	845	70	775	50	93	143	632

W rencie gruntowej jaką otrzymuje gospodarstwo rolne z tytułu uprawy ziemi zawarta jest zarówno renta różniczkowa I (z tytułu jakości gruntów) jak i różniczkowa II (z tytułu wysokości nakładów). Rozdzielenie tych części jest oczywiście czysto teoretyczne. Teoretycznie nawet na najgorszych gruntach gospodarstwo powinno uzyskiwać pewną nadwyżkę ponad ponoszone koszty, która powinna pokrywać podatki i inne obciążenia. W warunkach lepszych gleb i wyższych nakładów nadwyżka jest coraz wyższa.

W badanych przez nas spółdzielniach zależność wysokości renty od jakości gleby wydaje się wyraźna (tab. 3).

Dla określenia jaka część renty gruntowej uzyskana była z tytułu jakości gruntów, a jaka w wyniku nakładów dokonaliśmy orientacyjnego, uproszczonego obliczenia. Przy założeniu, że badane spółdzielnie znajdują się w pobliżu granicy racjonalnej w danych warunkach intensywności, gdzie określony przyrost nakładów daje podobny przyrost produkcji, można by przyjąć, że nadwyżka wartości produkcji nad ponoszonymi kosztami, jaką uzyskuje gospodarstwo jest w pewnej części proporcjo-

nalna do poniesionych nakładów, a różnica pozostała po jej odjęciu od całej nadwyżki jest wynikiem warunków glebowych. W naszych obliczeniach np. przy różnicy wysokości nakładów między VI i I klasą o około 250% osiągnięto wzrost dochodu o około 1500%, a więc można by przy dużym uproszczeniu przyjąć, że wzrost dochodu czystego wyłącznie z tytułu jakości gruntów wynosi w tym wypadku nie 1500, a 1250%. Podział dochodu czystego na część zależną od wysokości nakładów i wynikającą z jakości gruntów obrazuje załączony wykres.

Wzrost produkcji globalnej, nakładów i dochodu czystego (klasa VI = 100%) oraz podział dochodu czystego na część zależną od nakładów i od jakości gruntów w poszczególnych klasach gruntów

Inną sprawą jest podział uzyskanej renty między państwo i gospodarstwo. Z danych tabeli 3 wynika, że w warunkach gleb najsłabszych (klasa V i VI) świadczenia na rzecz państwa przekraczają nawet dochód czysty.

Obliczenia dla poszczególnych rejonów (pomimo nielicznej reprezentacji) utwierdzają nas w przytoczonych stwierdzeniach. Duże zróżnicowanie w rejonach w wysokości osiąganej produkcji, a zatem i renty gruntowej, wyrównywane było w pewnym sensie przez różnice w wysokości świadczeń na rzecz państwa. Jednakże różnicowanie nadwyżek w zależności od klasy gruntów było podobne w poszczególnych rejonach.

We wszystkich rejonach w klasie V i VI świadczenia na rzecz państwa są wyższe niż uzyskana renta gruntowa. Zwraca poza tym uwagę stosunkowo małe zróżnicowanie świadczeń w zależności od jakości gruntów. Jak wiemy, tylko podatek i wymiar dostaw zboża uzależniony

Tabela 4

Podział dochodu czystego z produkcji roślinnej w poszczególnych rejonach w złotych

Rodzaj użytku i klasa	Dochód czysty na 1 ha	Opro- centowa- nie środków produk- cji	Renta grun- towa	Świadczenia na rzecz państwa			Nad- wyżka na potrzeby gospo- darstw
				podatek grunto- wy	różnica w cenach dostaw obo- wiązk.	razem	

Rejon I

Grunty orne							
kl. I							
II	3 410	132	3 278	244	689	933	2 345
III	2 981	113	2 868	213	580	793	2 075
IV	1 279	103	1 176	131	521	652	524
V	500	69	431	65	462	527	-96
VI	360	64	296	65	402	467	-171
Łąki: dobre	1 840	35	1 805	98	130	228	1 577
słabe	1 492	35	1 457	84	130	214	1 243
Pastwiska	1 061	15	1 046	57	130	187	859

Rejon II

Grunty orne							
kl. I	4 406	368	4 038	351	227	578	3 460
II	3 200	296	2 904	249	208	457	2 447
III	1 931	197	1 734	141	181	322	1 412
IV	1 115	186	929	79	168	267	662
V	418	172	246	66	155	221	-25
VI	181	136	45	30	136	166	-121
Łąki: dobre	1 782	79	1 703	96	76	162	1 541
słabe	946	71	875	59	76	135	740
Pastwiska	773	27	746	45	76	121	625

Rejon III

Grunty orne							
kl. I	3 594	211	3 383	412	276	688	2 695
II	2 747	152	2 595	204	242	436	2 159
III	2 440	128	2 312	199	211	410	1 802
IV	1 300	109	1 191	125	195	320	871
V	287	93	194	68	179	247	-53
VI	99	63	36	38	156	194	-158
Łąki: dobre	1 818	29	1 789	97	82	179	1 610
słabe	946	22	924	61	82	143	781
Pastwiska	851	13	838	49	82	131	707

jest od jakości gruntów, natomiast wymiar żywca i ziemniaków (a dawniej i mleka) ustalany był od hektara fizycznego użytków rolnych lub gruntów ornych. W obliczeniach nie uwzględnialiśmy ulg w wymiarach, które spółdzielnie mogłyby uzyskać między innymi z tytułu posiadania gruntów najniższych klas.

Z całości powyższych obliczeń wynika, że zależność wyników w produkcji roślinnej od jakości gruntów jest niezaprzeczalna, a zróżnicowanie z tego tytułu bardzo duże. Po potrąceniu świadczeń na rzecz państwa pozostaje w spółdzielni nadwyżka dość wysoka tylko na glebach bardzo dobrych i dobrych. Na gruntach średniej jakości nadwyżka była nieznaczna, a na glebach najstabszych uzyskana produkcja nie wystarcza na pokrycie kosztów i świadczeń. Wskazuje to na potrzebę badania, co decyduje o deficytowości.

Produkcja roślinna jednakże nie stanowi całości gospodarstwa więc, jak wspomnieliśmy na wstępie, obliczenie wyników oddzielnie dla produkcji roślinnej miało na celu jedynie ułatwienie bliższego rozeznania problemu renty gruntowej. Na skutek wzajemnych powiązań działań produkcji roślinnej i zwierzęcej zagadnienie wpływu gleby na wyniki całości gospodarstwa nie występuje tak ostro, jak na wyniki samej produkcji roślinnej.

Hodowla łagodzi zależność wyników gospodarstwa od gleby. Potwierdzają to współczynniki regresji obliczone dla badanej zbiorowości. Zależność jakości gleby (w punktach) i wartości produkcji czystej kształtowała się następująco: dla całości gospodarstwa $R \times y = 20,0$ zł na 1 punkt jakości gleby, zaś dla samej produkcji roślinnej $R \times y = 23,3$ zł na 1 punkt jakości gleby. Oznacza to, że przy polepszeniu jakości gleby o 1 punkt wartość produkcji czystej z całego gospodarstwa wzrasta o 20 zł, a z samej produkcji roślinnej o 23,3 zł. O różnym stopniu zmiany wyników w zależności od jakości gruntów w dużej mierze decyduje hodowla.

Współczynnik korelacji między jakością gleby i wynikami całości gospodarstwa w rejonie I (pozańskie) był co prawda wysoki (0,87), ale też zróżnicowanie spółdzielni w nasileniu hodowli nie było duże. Wszystkie spółdzielnie tego rejonu prowadziły zespołową hodowlę, a udział produkcji zwierzęcej w gotowej produkcji spółdzielni wahał się od 20—50%. Inaczej przedstawiała się ta sprawa w rejonie II (południowo-wschodnim). Współczynnik korelacji między glebą a dochodem całego gospodarstwa wynosił 0,73. Zbiorowość spółdzielni w tym rejonie była bardzo zróżnicowana pod względem nasilenia hodowli — od spółdzielni bez hodowli zespołowej do spółdzielni o wybitnie hodowlanym kierunku (ponad 50% produkcji gotowej stanowiła produkcja zwierzęca). To poważne zróżnicowanie pod względem hodowli wpływało na zmniejszenie zależności wyników od warunków glebowych. Niemniej z uwagi na organiczną całość gospodarstwa należałoby w ogólnym rozrachunku z tytułu renty, czy to między spółdzielnią a spółdzielcami, czy też między spółdzielnią a państwem brać pod uwagę wyniki całego gospodarstwa.

Chcąc wykazać wysokość nadwyżek (renty) i jej podział w zależności od jakości gruntów w całym gospodarstwie, przeprowadziliśmy obliczenie w podobny sposób, choć może jeszcze mniej dokładny, jak przy produkcji

roślinnej. Obliczenia te są w dużej mierze oparte na szacunkach i wymagają gruntowniejszych badań, jednak pozwalają na ogólnie orientacyjne porównanie zależności uzyskanych wyników i ich podziału.

Tabela 5

Podział dochodu czystego z całego gospodarstwa w poszczególnych rejonach
(w złotych)

Rodzaj gruntów	Dochód czysty na 1 ha	Oprocentowanie środków produkcji	Ogółem renta gruntowa	W tym:	
				świadczenia na rzecz państwa	na potrzeby gospodarstwa

Rejon I

Słabe	97	70	27	535	-438
Średnie	1 181	130	1 051	790	261
Dobre	1 802	160	1 642	1 010	632

Rejon II

Słabe	-5	150	-155	185	-340
Średnie	183	180	3	250	-247
Dobre	2 089	200	1 889	320	1 569
Bardzo dobre	2 169	300	1 869	510	1 359

Rejon III

Słabe	80	75	5	220	-215
Średnie	768	110	658	320	338
Dobre	1 536	130	1 406	430	976

Na glebach słabych (na poziomie V i VI klasy) tak w produkcji roślinnej jak i w całym gospodarstwie, przy danych relacjach cen, renty gruntowej właściwie nie było, a świadczenia na rzecz państwa ściągają część przyjętej umownej opłaty pracy. Na glebach średnich, na poziomie mniej więcej klasy IV, renta w produkcji roślinnej była wyższa niż całości gospodarstwa, przy czym w rejonie II o najbardziej zróżnicowanej hodowli odchylenie wskaźników było najwyższe. Podobnie było i na glebach dobrych.

Ogólnie można by stwierdzić, na podstawie przytoczonych obliczeń, że wprowadzenie hodowli łagodzi wpływ warunków glebowych na wyniki, ale przy tym obniża nieco wskaźniki bezpośrednie. Wniosek powyższy być może jest zbyt śmiały, ze względu na małą liczebność zbadanych spółdzielni, niedostateczną szczegółowość materiałów i ich niepełną porównywalność (obliczenia oparte były częściowo na szacunkach, częściowo obliczane dla poszczególnych klas gruntów, a częściowo dla grup wg podobieństwa jakości gruntów).

Na zakończenie chcemy jeszcze krótko omówić konkretną sytuację w zbadanych spółdzielniach i korzyści z gospodarstwa na lepszych glebach.

Przed wszystkim należy zaznaczyć, że spółdzielnie otrzymują na ogół wyższą opłatę za pracę niż przyjęta przez nas do obliczeń umowna opłata w wysokości 40 zł za 1 dzień roboczy, co odpowiada mniej więcej 30 zł za dniówkę obrachunkową. W zbadanych spółdzielniach rejonu I przeciętna opłata za dniówkę obrachunkową wynosiła około 48 zł, w rejonie II 54 zł, a w rejonie III około 43 zł, przy czym wysokość dniówki obrachunkowej dość wyraźnie rośnie w miarę polepszających się warunków glebowych.

Tabela 6

Zależność wysokości dniówki obrachunkowej od jakości gruntów

Jakość gruntów	Wartość dniówki obrachunkowej w zł		
	rejon I	rejon II	rejon III
Słabe	45	42	30
Średnie	47	51	46
Dobre	52	62	46
Bardzo dobre		66	

Zależność wysokości opłaty za dniówkę obrachunkową od jakości gleby wskazuje, że w opłacie za dniówkę obrachunkową mieści się również część nadwyżki z tytułu renty różniczkowej I a prawdopodobnie i różniczkowej II. A zatem jakaś część renty gruntowej dzielona jest między spółdzielców niezależnie od ilości czy jakości wniesionych przez nich gruntów, a w zależności od ilości i jakości wniesionej przez nich pracy. Wydaje się, że o ile podział renty różniczkowej II między pracujących wg pracy może być słuszny, o tyle renta różniczkowa I w części nie ściągniętej przez państwo, powinna być przeznaczona albo na wspólne inwestycje, albo też w wypadkach wprowadzenia zasady odpłatności za wkłady gruntowe powinna być dzielona między spółdzielców wg ilości i jakości wniesionej przez nich ziemi. Zagadnienie renty gruntowej w spółdzielniach w okresie nowej polityki rolnej nabiera istotnego znaczenia.

W okresie przed październikiem 1956 r., rentę gruntową i inwentarzową stosowały tylko spółdzielnie niższych typów określając jej wysokość odsetkiem od dochodu podzielnego. Na przestrzeni kilku lat dały się jednak zaobserwować tendencje do stopniowego obniżania renty tak, że w niektórych spółdzielniach stała się ona wielkością symboliczną.

Po 1956 r. w warunkach wolnego obrotu ziemią i wzrostu cen ziemi, wystąpiły dość wyraźne tendencje wprowadzania do rozliczeń renty i zwiększenia jej wysokości. Z ankiet przeprowadzonych przez IER w 576 spółdzielniach 6 województw wynika, że 16% tych spółdzielni stosuje rentę, 52% spółdzielni uzależnia wysokość renty od dochodu, a 48% stosuje rentę stałą. Na terenach, gdzie duży jest zapas gruntów F.Z. a zatem, gdzie o ziemię jest łatwo zainteresowanie rentą jest małe i wysokość jej niska, natomiast na terenach, gdzie występuje pewnego rodzaju głód ziemi i ceny ziemi są wysokie, tam renta jest stosowana częściowo, a jej wysokość wyższa.

Tabela 7

Wysokość renty gruntowej w niektórych spółdzielniach

Wojewódz- two	Liczba spółdzielni			Wysokość renty w zł obliczonej od dochodu na 1 ha		Wysokość renty stałej w q żyta
	ogółem	stosujących rentę		przeciętnie	rozpiętość	
		od dochodu	stałą			
Opole	49	4	5	39	18—60	0,5—1,5
Warszawa	66	5	3	122	30—296	1—2
Łódź	150	4	16	205	44—453	1—2
Lublin	160	10	—	216	23—394	.
Kraków	67	15	8	127	43—300	1—2,5
Rzeszów	84	10	9	255	50—741	.

W wielu spółdzielniach, zwłaszcza nowych, spółdzielcy wprowadzają zasadę wypłacania renty, ale ustalenie jej wysokości odkładają do czasu rozliczeń rocznych. Takie wypadki spotyka się szczególnie w woj. lubelskim i rzeszowskim. Formy i wysokości renty są bardzo różne w zależności od możliwości i potrzeb spółdzielni. W spółdzielniach stosujących rentę w zależności od wysokości dochodu, zwraca często uwagę wysokość renty na hektar, znacznie wyższa niż w latach poprzednich.

Różnorodność form obliczania renty i zwiększona częstotliwość jej stosowania uzasadnia potrzebę gruntowniejszego poznania tego zagadnienia, przy pomocy przeprowadzenia szczegółowych badań.

Янина ЧИШКОВСКА
Институт Сельского Хозяйства
В а р ш а в а

ПРИЛОЖЕНИЕ К ИССЛЕДОВАНИЯМ ЗЕМЕЛЬНОЙ РЕНТЫ В ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ КООПЕРАТИВАХ

Резюме

Содержанием статьи является оценка влияния качества земель на хозяйственные результаты в растениеводстве и попытка исчисления размера земельной ренты в отдельных категориях земель.

В продолжении статьи автор обсуждает деление ренты между государством (налоги, поставки) а кооперативом. В результате исследований автор делает следующие выводы:

1. Разхождение размера земельной ренты в отдельных категориях земель является очень большим.
2. Поставки в пользу государства в незначительной степени учитывают качество земель.
3. Излишек в силу лучших земель (земельная рента) реализуется посредством членов кооператива в форме высшей оплаты труда.
4. Влияние качества земель на хозяйственные результаты в растениеводстве является более значительным, чем на результаты из общего хозяйства.

JANIŃA CZYSZKOWSKA
Institute of Agricultural Economics
Warsaw

**STUDY ON LAND-REVENUE RATIO IN AGRICULTURAL
COOPERATIVES**

Summary

The paper contains an estimation of the influence of soil quality on results in plant production, as also an attempt to calculate the value of land-revenue ratio for each soil category.

Next the author discusses the division of land-revenue ratio between the State (taxes, tributes) and cooperatives. Finally the author arrives at the following conclusions:

1. the margin of land-revenue ratio considerably differs depending upon the soil quality.
2. taxes and tributes paid to the State are not properly related to soil quality.
3. Surpluses derived from better soils (land-revenue) are sashed by members of cooperatives in the form of higher wages.
4. Influence of soil quality on results in plant production is much rgeater than on the efficiency of the entire farm.